

12.5.2004

1556/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Jorma Kuopus

**POLIISI ILMOITTI LAINVASTAISESTI TYÖNANTAJALLE KIRJAMYYPJÄN
RIKOLLISESTA TAUSTASTA**

1

KANTELU

A kertoo asianajajansa 18.6.2002 laatimassa, eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa, että Seinäjoen poliisilaitoksen poliisimiehet olivat 6.5.2002 ilmoittaneet A:n rikollisesta taustasta hänen toimeksiantajalleen. Tämä toimeksiantajayhtiö oli samana päivänä irtisanonut A:n kanssa solmimansa, kirjan ovelta ovelle myyntiä tarkoittaneen toimeksiantosopimuksen.

Kantelijan mukaan poliisimiesten ei olisi tullut ilmoittaa rikollisesta taustasta toimeksiantajayhtiölle. Hän viittaa myös rikosrekisterilain 3 §:ään, jonka mukaan asiassa olisi mahdollisesti rikottu myös salassapitovelvollisuutta. Epämääräisestä leimaamisesta on haittaa työnsaantimahdollisuuksille. A toivoo, että oikeusasiamies ottaa kantaa poliisimiesten menettelyn laillisuuteen ja pyytää tarvittaessa asiassa suoritettavaksi esitutkinnan.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumatiedot

Seinäjoen poliisipiirin antama selvitys

Seinäjoen poliisipiirin vs. ylikonstaapeli B oli toiminut poliisipartion kenttäjohtajana 6.5.2002. Hänen tänne 21.8.2002 antamansa selvityksen mukaan poliisipäivystyksestä oli annettu hänen johtamalleen poliisipartiolle tehtävä, jossa kahden eri henkilön tekemien ilmoitusten mukaan "kaksi epäsiistiä kaveria kauppaa jotain epäilyttävästi" - - - asuntoalueella. Poliisipartio oli tavoittanut autolla liikkuneet miehet. B oli soittanut A:n edustamaan yritykseen tarkistaakseen oliko kantelija töissä tässä yhtiössä. Toimeksiantajayhtiön edustajalle oli kerrottu, että kyseisillä myyjillä oli ollut "rikollista taustaa" mutta että he eivät olleet syyllistyneet kyseisen kirjankaupustelun aikana mihinkään rikolliseen. Tämän jälkeen B oli kertonut yhtiön edustajalle tosiasiatiedot siitä, että Seinäjoen poliisipäivystykseen oli tullut lyhyen ajan sisällä kahden eri

henkilön ilmoitus, joissa kantelijan kaupustelua oli pidetty epämääräisenä. Hän ei ollut kuitenkaan luovuttanut mitään rikosrekisteritietoja, eikä muitakaan yksilöityjä tietoja heidän tekemistään rikoksista. B ei ole koskaan edes nähnyt A:n rikosrekisteriä.

Seinäjoen poliisipäällikkö oli 16.5.2002 ilmoittanut A:n sittemmin tekemään tiedusteluun, että poliisipäivystykseen oli tullut 6.5.2002 kaksi eri ilmoitusta "epämääräisistä kaupustelijoista". Poliisipartio olikin tavoittanut miehet autoineen samana päivänä. Poliisimiehet olivat tarkastaneet heidän henkilöllisyytensä ja ottaneet yhteyden miesten ilmoittamaan työnantajaan tietojen tarkistamiseksi. Poliisi ei ollut luovuttanut A:n rikosrekisteritietoja eikä muitakaan yksilöityjä tietoja rikoksista.

Sisäasiainministeriön lausunto

Poliisiasian tietojärjestelmä (RIKI) on henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 2 §:n mukaan poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä henkilörekisteri, joka sisältää poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarvittavia tietoja. Poliisiasian tietojärjestelmä sisältää muun muassa henkilön tunnistamiseen liittyviä tietoja (tuntomerkitiedot).

Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain mukaan 15 §:n mukaan poliisilla on oikeus käyttää poliisiasian tietojärjestelmän tietoja niiden keräämistarkoitukseen. Saatujen selvitysten perusteella näyttää ilmeiseltä, että vs. ylikonstaapeli B on käyttänyt poliisiasian tietojärjestelmässä olevia tietoja niiden keräämistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen, kun hän on varmistanut kantelijan henkilöllisyyttä. Sisäasiainministeriön käsityksen mukaan B:n menettely on tältä osin ollut täysin asianmukaista.

Kyseisen kantelutapauksen tausta-aineistosta käy ilmi, että kantelija oli ollut rikosasioiden vuoksi usein tekemisissä Seinäjoen kihlakunnan poliisilaitoksen kanssa ja oli siten tuttu ylikonstaapeli B:lle. Vastineessaan B ilmoitti, että "tiesin heillä olevan rikollista taustaa ja tietoni perustui aikaisempiin tietoihini heistä".

B oli tullut tietoiseksi kantelijan entisyydestä toimiessaan poliisina Seinäjoen poliisilaitoksessa. Tämä tietoisuus ei perustunut yksittäisiin rekisteri- ja asiakirjatietoihin vaan siihen, että B oli usein joutunut erilaisten poliisitoimenpiteiden kohteeksi. Tämän vuoksi tietojen luovuttamisen arviointiin ei sisäasiainministeriön käsityksen mukaan voida soveltaa henkilötietolain tai asiakirjojen julkisuudesta viranomaistoiminnassa annetun lain säännöksiä tietojen antamisesta.

Ministeriö toteaa edelleen, että turvallisuusselvitysmenettely on määrämuotoista lakiin perustuvaa hallintomenettelyä. Menettelyn tavoitteena on tarjota yhteiskunnallisesti ja kansantaloudellisesti keskeisille toimijoille paremmat mahdollisuudet suojautua luvaton tiedustelua, väärinkäytöksiä, tietovuotoja sekä muuta rikollista toimintaa vastaan. Yleisluonteiset kuvaukset henkilöiden entisyydestä eivät sisäasiainministeriön käsityksen mukaan kuulu edellä

mainitun lain soveltamisalaan. Tässä tapauksessa sovellettavaksi tulee ministeriön käsityksen mukaan poliisilain 43 §:n poliisin vaitiolovelvollisuutta koskeva erityissäännös.

Ylikonstaapeli B:n selvityksestä käy ilmi, että hän otti yhteyttä A:n toimeksiantajaan selvittääkseen häiriökäyttäytymisen taustaa. Tämän yhteydenoton aikana B oli yleisluonteisesti esittänyt kantelijan omaavan "rikollista taustaa".

Lausunnon mukaan henkilöiden entisyyttä kuvaavia yleisluonteisia kuvauksia on poliisihallinnossa pidetty asianmukaisena poliisin tehtävien hoitoon liittyvänä tiedottamisena. Tätä tiedottamista on pidetty tärkeänä ennalta estävän rikostorjuntatyön muotona. Poliisihallinnossa on tulkittu vaitiolovelvollisuutta koskevia säännöksiä siten, ettei yleisluontoinen kuvaus henkilön entisyydestä loukkaa henkilön yksityisyyttä siten, että tästä menettelystä olisi tullut luopua. Luonnollista on, etteivät yleisluonteiset taustatiedot saa kuitenkaan sisältää salassa pidettävää tietoa.

Tiedottaessaan yleisluonteisesti kantelijan entisyydestä B ei sisäasiainministeriön käsityksen mukaan ole toiminut tehtäviensä hoitoon kuulumattomalla tavalla. Lisäksi hän on noudattanut poliisihallinnossa vakiintunutta tiedottamiskäytäntöä.

Ministeriö toteaa edelleen, että samanlaisia yleisluonteisia kuvauksia henkilöiden entisyydestä esitetään päivittäin kymmenittäin joukkotiedotusvälineissä kuvattujen rikosuutisten yhteydessä. Erityisesti sanomalehdissä kuvatuissa rikosuutisissa on joissakin epäillyn nimi ja joissain on kuvattu yleisellä tasolla epäiltyä ja rikollista tekoa. Yleensä rikosuutinen sisältää kuvauksen epäillyn entisyydestä, jota kuvataan esimerkiksi: "poliisin hyvin ennestään tuntema, huumetaustainen, omaa rikollista menneisyyttä".

3.2

Oikeudellinen arviointi

Oikeusohjeet

Poliisin tehtävänä on poliisilain 1 §:n 1 momentin mukaan oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisilain 10 §:n 1 momentin mukaan poliisimiehellä on yksittäisen tehtävän suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa. Poliisilain 20 §:n 1 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkauksistaan tai muusta käyttäytymisestään voidaan päätellä, että hän todennäköisesti syyllistyisi henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen.

Poliisin toimivalta voi mainittujen säännösten mukaisesti ulottua esimerkiksi kadulla toimitettaviin tarkastuksiin ja se oikeuttaa lisäksi kerrotuin edellytyksin puuttumaan henkilökohtaiseen vapauteenkin. Poliisilain 2 §:n 2 momentin mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

Laissa on eräitä säännöksiä siitä, millä tavoin työntekijän tai työhön tai virkaan hakevan taustoja on oikeus selvittää (mm. laki turvallisuusselvityksistä 8.3.2002/177 ja laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504). Kiinnitän huomiota myös siihen, että rikosrekisterilain (770/1993) 3 §:n mukaan rikosrekisteriin merkityt tiedot on pidettävä salassa. Rekisteritietoja saa luovuttaa vain siten, kuin tässä laissa säädetään. Tämän lain 6 §:n mukaan yksityinen henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä viisumia, työlupaa, oleskelulupaa tai muuta niihin verrattavaa syytä varten. Henkilön oikeudesta tarkastaa häntä koskevat rekisteritiedot on voimassa, mitä henkilötietojen suojasta säädetään. Rikosrekisteriin merkityllä henkilöllä on lisäksi oikeus pyynnöstä saada tieto siitä, kenelle ja mihin tarkoitukseen hänestä on annettu tietoja automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pidettävästä rekisteristä viimeisen vuoden aikana.

Poliisin henkilörekistereistä annetun lain (7.4.1995/509) 21 ja 22 §:ään ja nykyisen henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (22.8.2003/761) 20 §:n 2 momenttiin viitaten totean poliisin rekisteritietoja koskevat luovutusrajoitukset. Luovuttamisesta päätettäessä on rekisteröidyn tietosuojan ja tietoturvan varmistamiseksi otettava huomioon luovutettavien tietojen laatu. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) annetun lain 24 §:n 1 momentin 3 kohta edellyttää, että salassa pidettäviä ovat mm. poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille tehdyt ilmoitukset rikoksesta, esitutkintaa ja syyteharkintaa varten saadut ja laaditut asiakirjat, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna rikoksen selvittämistä tai tutkinnan tarkoituksen toteutumista tai ilman painavaa syytä aiheuta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä tai estä tuomioistuinta käyttämästä oikeuttaan määrätä asiakirjojen salassapidosta oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain (945/1984) mukaan.

Poliisin tietojen antamista koskeva sääntely sijoittuu eri lakeihin, erityisesti poliisilakiin ja esitutkintalakiin. Tässä kysymykseen tulee ensisijaisesti poliisilain 43 §:n 2 momentti, jonka mukaan poliisin henkilöstöön kuuluva ei saa tehtäviensä hoitoon kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta muille ilmaista sellaisia henkilön yksityisyyteen kuuluvia seikkoja, jotka hän on saanut tässä tehtävässään tietoonsa ja joiden ilmitulo voi aiheuttaa henkilölle vahinkoa tai haittaa.

Kirjamyymien harjoittama ovelta ovelle kauppa kuuluu sinänsä Suomen perustuslain (731/1999) 18 §:n mukaisen elinkeinovapauden piiriin, jonka mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Kannanotto

Katson asiassa ensiksikin selvitetynksi, että A oli 6.5.2002 yhdessä erään toisen henkilön kanssa suorittanut toimeksiantajansa kirjayhtiön asiamiehenä kirjan suoramyynäntiä kantelussa kerrotulla asuinalueella Seinäjoella. A:lla ei ollut tänä ensimmäisenä työpäivänään ollut edustamansa yhtiön henkilökorttia. Seinäjoen poliisipäivystykseen oli tullut kahden eri henkilön ilmoitus epämääräisistä kaupustelijoista. Sen johdosta Seinäjoen poliisilaitoksen poliisipartioon kuuluneet kaksi poliisimiestä olivat selvittäneet paikan päällä A:n henkilöllisyyden mutta A:ta tai muutakaan henkilöä ei tuolloin ollut syytä epäillä rikoksesta. A oli kuitenkin lopettanut tapahtuman jälkeen työt siltä päivältä.

Seinäjoen poliisilaitoksen ja sen poliisimiesten menettelyä tältä osin arvioidessani olen ottanut huomioon, että poliisimiehillä mielestäni oli asiakkaiden tekemien ilmoitusten pohjalta 6.5.2002 ollut perusteltua syytä poliisilain 10 §:n nojalla varmistaa yleisön "epämääräisiksi" kokemien kaupustelijoiden henkilöllisyys. Poliisimiehillä oli tuossa yhteydessä myös oikeus tarkastaa kaupustelijoiden mahdolliset tiedot RIKI-järjestelmästä. Pidän myös perusteellana, että poliisimiehet olivat ottaneet yhteyttä miesten toimeksiantajayhtiöön, mihin yhteydenottoon oli vaikuttanut se, että A:lla ja hänen kumppaneillaan ei ollut esittää asiakkaille eikä poliisille toimeksiantajansa valtuutusta.

Puhelinkeskustelussa partionjohtaja, ylikonstaapeli B oli ilmoittanut A:n toimeksiantajalle sinänsä paikkansa pitäviä yleisiä tietoja A:n rikollisesta taustasta. Hän ei kuitenkaan ollut luovuttanut yhtiölle yksityiskohtaisia RIKI- tai rikosrekisteritietoja, joita hänellä ei ollut tuossa vaiheessa edes hallussaan.

Tutkittavanani olevassa asiassa ei ole ollut kysymys A:n työnantajan pyytämästä turvallisuus selvityksestä tai luotettavuuslausunnosta. Turvallisuus selvityksistä annetussa laissa, joka koskee virkaan tai tehtävään hakeutuvasta, tehtävään tai koulutukseen otettavasta sekä virkaa tai tehtävää jo hoitavasta tehtäviä turvallisuus selvityksiä, luetellaan tyhjentävästi ne tahot, jotka voivat hakea turvallisuus selvitystä. Selvityksen tekemiseen vaaditaan kohteena olevan henkilön suostumus. Lakia säädettäessä eduskunnan perustuslakivaliokunta tähdensi lausunnossaan (PeVL 21/2001 vp) muun muassa, että rikosilmoitus hakemiston käyttämisestä voi seurata perusteettoman tiedon sisällyttäminen turvallisuus selvitykseen. Näiden seikkojen vuoksi valiokunta piti aiheellisena, että sääntelyä rikosilmoitushakemiston käytöstä turvallisuus selvityksen tekemisessä vielä täsmennetään ja tiukennetaan.

Tiedon antamisesta työnantajalle säädetään myös laissa yksityisyyden suojasta työelämässä (477/2001). Lain mukaan työnantajan olisi kerättävä työntekijää koskevia henkilötietoja ensi sijassa työntekijältä itseltään. Muualta kuin työntekijältä itseltään kerättävien henkilötietojen hankintaan työnantajan tulisi yleensä saada työntekijän suostumus, ja tällä tavalla hankitusta tiedosta tulisi antaa tieto työntekijälle tietyin laissa säädettävien poikkeuksin. Suostumus ei kuitenkaan ole tarpeen silloin, kun viranomaisen luovuttaa tietoja työnantajalle tämän laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi tai kun työnantaja hankkii henkilöluottotietoja tai rikosrekisteritietoja työntekijän luotettavuuden

selvittämiseksi. Lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 75/2000) perusteluissa todetaan, että poliisin antamista luotettavuuslausunnoista on säädetty erikseen (tuolloin poliisin henkilökistereistä annetun lain (509/1995) 23 §:ssä). Niiden hankinnan tarve riippuu työnantajan ja sen organisaation turvallisuustarpeista. Tällaisia työpaikkoja voivat olla esimerkiksi lentoasemat, ydinvoimalat, teleoperaattorikeskukset ja viranomaiset. Lainsäädännön kehitystä tässä suhteessa kuvaa se, että poliisin antamista luotettavuuslausunnoista on sittemmin säädetty vielä erikseen niin kuin edeltä ilmenee.

Totean lisäksi, että perustuslakivaliokunta on käsiteltäessä hallituksen esitystä yksityisyyden suojaa työelämässä koskevan lain muuttamiseksi (162/2003 vp) tähdentänyt muun muassa, että työnantajan alkoholitestinkin suorittamisesta tulee säätää riittävän täsmällisesti lailla, joka täyttää myös muut perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset (PeVL 10/2004 vp).

Tässä tapauksessa työnantaja ei ole itse pyytänyt tietoja, mutta kerrottu lainsäädäntö osoittaa, että työnantajan oikeutta saada ja käsitellä työntekijää koskevia arkaluonteisia tietoja, jollaisista nyt on kysymys, on lainsäädännöllä vahvasti rajoitettu.

Totean lisäksi, että tässä tapauksessa ei ole ollut kysymys myöskään rikoksen esitutkinnasta. Olen eräässä toisessa kanteluasiassa (Dnro 2044/4/00) 21.10.2002 tekemässäni ratkaisussa kiinnittänyt sisäasiainministeriön poliisiosaston huomiota siihen, että tietojen antamisessa työnantajalle ainakin yksityiseen henkilöön kohdistuneista rikosepäilyistä tulisi perusoikeuksien toteutumiseksi olla pidättyväisiä.

Ministeriön käsityksen mukaan tässä tapauksessa tulee soveltaa poliisilain poliisimiehen vaitiolovelvollisuutta koskevaa poliisilain 43 §:ää. Pykälän 2 momentin mukaan poliisin henkilöstöön kuuluva ei saa tehtäviensä hoitoon kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta muille ilmaista sellaisia henkilön yksityisyyteen kuuluvia seikkoja, jotka hän on saanut tässä tehtävässään tietoonsa ja joiden ilmitulo voi aiheuttaa henkilölle vahinkoa tai haittaa.

Tässä tapauksessa ei nähdäkseni ole epäilystä siitä, etteikö tietojen kertomisesta A:n työnantajalle ole ollut A:lle tosiasiallistakin haittaa. Asiassa jääkin tältä osin pohdittavaksi, onko tietojen antaminen tapahtunut "tehtäviensä hoitoon kuulumattomalla tavalla". Koska poliisin kannalta kysymys oli vain henkilöllisyyden toteamisesta, ei A:n rikollisen taustan ilmoittaminen ole sinänsä kuulunut rikostorjunnallisessa mielessä tai muutoinkaan poliisipartion saamaan tehtävään.

Sisäasiainministeriön käsityksen mukaan ylikonstaapeli B on tapauksessa noudattanut poliisihallinnossa vakiintunutta tiedotuskäytäntöä, jota ministeriön mukaan on pidetty tärkeänä ennalta estävän rikosentorjuntatyön muotona. Tapahtunutta tietojen antamista ei kuitenkaan mielestäni voida verrata ministeriön lausunnossa kerrottuun joukkotiedotusvälineissä rikosuutisten yhteydessä tapahtuvaan tiedottamiseen, jossa annetaan yleisluonteisia kuvauksia rikoksesta epäiltyjen taustoista. Tällainen tiedottaminen liittyy

ymmärtääkseni yleensä rikosten esitutkintavaiheeseen, eikä siinä havaintojeni mukaan yleensä kerrota rikoksesta epäillyn nimeä. Tällaista tiedottamista sitä paitsi säännellään julkisuuslain ja esitutkintalain säännöksiin, joita ministeriön käsityksen mukaan ei ole sovellettava tähän tapaukseen. Tässä tapauksessa poliisimies on antanut rikollista taustaa koskevia tietoja omasta aloitteestaan suoraan asianomaisen työnantajalle tilanteessa, jossa tätä ei epäilty mistään rikoksesta.

Pidän rikosten ennalta ehkäisevää työtä yhteinä poliisin hyvin tärkeänä tehtävänä. Sen vuoksi herää kysymys, onko poliisilain 1 §:n poliisin yleisestä tehtävänkuvauksesta johdettavissa kerrotunlainen tehtävien hoitoon kuuluva tapa. Tarkastelun pohjaksi on todettava, että annetut tiedot eivät saadun selvityksen perusteella annetussa muodossaan ilmeisesti ole olleet erikseen salassa pidettäväksi määrättyjä tai säädettyjä. Ne ovat kuitenkin olleet sellaisia toisen elämää koskevia tietoja, jotka eivät ole yleisesti tiedossa, ja rekisteritietoina henkilötietolain (523/1999) 11 §:n 3 kohdassa tarkistettuja arkaluonteisia tietoja. Kysymyksessä ei myöskään ole ollut yleisluonteinen tiedottaminen yleisölle rikoksia tekevästä henkilöstä, vaan arkaluonteisten tietojen antamisesta työnantajalle. Edelleen on todettava, että yksityisyyden suoja on perustuslain 10 §:n ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaisesti katsottu vahvasti suojattavaksi oikeudeksi. Katson, että poliisilain 1 §:n säännös ei ole sellainen täsmällinen ja oikeuttava normi, jonka perusteella ylikonstaapeli B olisi voinut rikkoa A:n yksityisyyden suojaa. Kun kysymys on ollut A:n elinkeinon ja oikeuksien kannalta näin olennaisesta asiasta, ei oikeutta tietojen antamiseen ole voinut johtaa myöskään vakiintuneesta tavasta tai "yleisestä poliisikäytännöstä".

Tässä yhteydessä on syytä ottaa huomioon myös se, kuinka luotettavaa ja yksilöityä työnantajalle annettava tieto on. Tieto siitä, että joku on ollut tekemisissä poliisin kanssa, saattaa antaa väärän käsityksen, jos esimerkiksi on kyse ilmiannoista, jotka ovat osoittautuneet aiheettomiksi. Samoin tämänkaltainen tieto sellaisista rikoksista, jotka eivät vaikuta henkilön luotettavuuteen kyseisessä tehtävässä, esimerkiksi syyllistymisestä liikennerikokseen, voi antaa työnantajalle aivan väärän kuvan. On ongelmallista, jos kyseisenlaisia tietoja annetaan harkitsematta ja varmistautumatta edellä kerrotuista seikoista. Näihinkään seikkoihin nähden ei ole mielestäni perusteita ajatella, että poliisi voisi vakiintuneeseen käytäntöön viitaten suorittaa kerrotunlaista yleisluonteista tiedottamista suoraan asianomaisen työnantajalle.

Sitä, mitä poliisilain 43 §:n 2 momentti tarkoittaa, voidaan arvioida myös pykälän 3 momentin avulla. Momentin mukaan "vaitiolovelvollisuus ei kuitenkaan estä asian ilmaisemista viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle yhteisölle, jolla säädetyn tehtävänsä vuoksi on tarve saada tieto muutoin salassa pidettävästä seikasta taikka *henkilön luotettavuudesta tai sopivuudesta*". Säännöksessä tarkoitettu poliisin salassapitovelvollisuus väistyy, kun viranomaisella tai julkista tehtävää hoitavalla yhteisöllä on tehtävänsä vuoksi tarve saada puheena olevan kaltaisia tietoja. Nyt ei kuitenkaan ole kysymys tällaisesta tilanteesta eikä, kuten edellä on jo todettu, myöskään turvallisuusselvityksestä. Momentin perustelut poliisilakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 57/1994) ovat niukat. Niistä

kuitenkin ilmenee, että momentti rajoittaa muidenkin kuin nimenomaan salassa pidettävien, henkilöiden yksityisyyttä koskevien tietojen antamista.

On mielestäni myös selvää, ettei poliisilain 43 §:n 2 momenttia nykyisen tietosuojaa työelämässä koskevan lainsäädännön voimaan tultua voida tulkita itsenäisenä, tietosuojaa koskevasta laajasta ja yksityiskohtaisesta sääntelystä riippumattomana säännöksenä, joka oikeuttaa antamaan työnantajalle sellaista suullista yleistietoa työntekijän luotettavuudesta, jonka antamista muutoin on tiukasti säännelty. Tällainen tulkinta nähdäkseni vesittäisi olennaisesti nykyisen yksityisyyden suojan sääntelyn merkityksen.

Lähtökohtana perusoikeusmyönteisessä virkatoiminnassa tulee mielestäni olla se, että viranomaisten näin olennaisen puuttumisen yksityisen henkilön yksityisyyden suojaan tulee perustuslain 10, 22 ja 80 §:kin huomioon ottaen perustua riittävän selkeästi lakiin.

Edellä esittämäni perusteella tiedon antaminen A:n rikollisesta taustasta ei ole käsitykseni mukaan kuulunut poliisin toimivaltaan tämänkaltaisessa tilanteessa, vaikka salassa pidettäviä poliisirekisterien rekisteritietoja ei toimeksiantajayhtiölle olisikaan luovutettu.

Kiinnitin jo mainitussa 21.10.2002 antamassani päätöksessä huomiota myös poliisin "julkisuusohjeen" tarpeellisuuteen. Sisäasiainministeriö ei siis vielä ole antanut pitkään valmisteltua julkisuusohjetta, vaikka tällainen ohje olisi käytännössä tarpeellinen. Tämäkin tapaus osoittaa, kuinka vaikeaa tietojen antamisen rajan vetäminen voi käytännön tilanteessa olla ja kuinka hankalaan tilanteeseen poliisimies voi tuolloin yllättäen joutua. Ministeriön ohjeella voitaisiin ymmärtääkseni huomattavasti helpottaa käytännön työtä tekevää poliisimestä, jolla ei akuutissa tilanteessa ole mahdollisuutta monivaihteisten oikeudellisten kysymysten pohdintaan. Hyvän tiedonhallinnan edellytyksenä tämänkaltaisissa tilanteissa on mahdollisimman selkeä ohjeistus ja riittävä koulutus.

4

TOIMENPITEET

Kiinnitän vastaisen varalle ylikonstaapeli B:n huomiota edellä kohdassa 3.2 esiin tuomiini näkökohtiin. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen päätöksestäni. Lähetän päätökseni tiedoksi myös Seinäjoen kihlakunnan poliisilaitokselle ja sisäasiainministeriölle. Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain (197/2002) 11 §:n 2 momenttiin viitaten uudistan sisäasiainministeriölle käsitykseni julkisuuslain soveltamisohjeen tarpeellisuudesta poliisitoimessa ja kiirehdin ohjeen antamista.

A:n kirjoituksen liitteet palautetaan ohessa.